

Poznań, dnia, 12.05.2026r.

dr hab. Michał Ziarko, prof. UAM
Zakład Psychologii Zdrowia
i Psychologii Klinicznej
Wydział Psychologii i Kognitywistyki
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza

Strona | 1

Recenzja dorobku naukowego, dydaktycznego, popularyzatorskiego i w zakresie współpracy międzynarodowej dr Dawida Konrada Ścigały oraz osiągnięcia naukowego uzyskanego po otrzymaniu stopnia doktora, odpowiadającego treści ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20 lipca 2018r. stanowiącej podstawę ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego

Sylwetka naukowa

Dr Dawid Konrad Ścigała ukończył studia magisterskie z psychologii w roku 2007 na Uniwersytecie SWPS w Warszawie. Problematyka Jego pracy magisterskiej dotyczyła przetwarzania bodźców afektywnych, jako potencjalne uwarunkowania tego procesu potraktował temperament i aleksytymię. W tej samej placówce przygotował a następnie obronił, w grudniu 2013 roku rozprawę doktorską pt. „*Funkcjonowanie uwagi selektywnej i kontroli wykonawczej u ofiar i sprawców wypadków komunikacyjnych*”. Promotorem rozprawy magisterskiej i doktorskiej był prof. dr hab. Tomasz Maruszewski. Habilitant w latach 2007 – 2013 odbył Interdyscyplinarne Studia Doktoranckie powadzone przez Polską Akademię Nauk w Warszawie oraz Uniwersytet SWPS. Po ich ukończeniu, od roku 2014 został zatrudniony w Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie na stanowisku adiunkta. W placówce tej pracuje do dziś pełniąc funkcję kierownika Zakładu Psychologii Osobowości w Instytucie Psychologii APS.

Kariera naukowa dr Dawida Konrada Ścigały przebiega w standardowym tempie. W ciągu sześciu lat od uzyskania stopnia magistra obronił rozprawę doktorską. A

przygotowanie dorobku niezbędnego do ubiegania się o stopień doktora habilitowanego zajęło mu kolejne trzynaście lat. Wskazuje to na odpowiednie zaangażowanie Habilitanta w pracę naukową. Warto zwrócić uwagę, że zarówno rozprawę magisterską, jak i doktorską przygotował pod kierunkiem tego samego promotora, dużego autorytetu w obszarze psychologii poznawczej – prof. dr hab. Tomasza Maruszewskiego. Fakt ten może wskazywać na duży potencjał Habilitanta do pracy naukowej. Oprócz tego dr Dawid Konrad Ścigała od samego początku swojej drogi naukowej konsekwentnie zajmuje się aleksytymą. Poświęcona jej była rozprawa magisterska i główne osiągnięcie naukowe w procedurze uzyskania habilitacji.

Ocena osiągnięcia naukowego

Podstawą ubiegania się o stopień doktora habilitowanego przez Pana dr Dawida Konrada Ścięgły jest cykl czternastu publikacji pt. „*Aleksytymia jako mechanizm transdiagnostyczny: funkcje, geneza i konsekwencje w rozwoju oraz psychopatologii*” opublikowany w latach 2018-2025. Cykl ten składa się z czternastu artykułów empirycznych. Artykuły te zostały opublikowane w czasopismach krajowych (*Psychologia Wychowawcza*) oraz międzynarodowych (*Frontiers in Psychology*, *Contemporary Family Therapy*, *Psychological Reports*, *Journal of Clinical Medicine*, *Advances in Cognitive Psychology*, *Journal of Child and Family Studies*, *PLoS ONE*). Sześć tekstów zostało opublikowanych w *Frontiers in Psychology*, dwa w *PLoS ONE*. W pozostałych czasopismach Habilitant umieścił po jednym artykule. W siedmiu wskazanych do oceny publikacjach Habilitant jest pierwszym autorem. Wszystkie prace to teksty wieloautorskie – od dwóch do sześciu współautorów. Większość prac – dwanaście – zostało opublikowanych w czasopismach znajdujących się na liście JCR. Pozycję tę charakteryzuje IF w przedziale od 0,9 do 3,7. A Punkty MSiSW znajdują się w przedziale od 40 do 140. Bibliometryczna analiza publikacji Habilitanta wskazuje, że Jego dorobek posiada znaczny potencjał dotarcia do odbiorcy.

W mojej opinii podjęta przez Habilitanta problematyka jest niezwykle istotna. Badania poświęcone aleksytymii wskazują, że stanowi ona silny predyktor wielu zaburzeń psychicznych. Wykazano, że wysoka aleksytymia wiąże się z podwyższonym ryzykiem depresji, lęku, zaburzeń odżywiania, uzależnień, samouszkodzeń oraz myśli i zachowań samobójczych. Natomiast badania longitudinalne pokazują, że u osób o podwyższonym poziomie aleksytymii częściej rozwijają się trudności w regulacji emocji, które pośredniczą w narastaniu w czasie objawów psychopatologicznych. Jednoznacznie pozytywnie oceniam problematykę, którą podjął Habilitant.

Merytoryczną ocenę prac Habilitanta rozpocznę od przywołania etapów postępowania badawczego w naukach empirycznych zaproponowanych przez M. Bunge'a. Autor ten wyróżnił pięć etapów postępowania badawczego. Są nimi: ujęcie problemu, zbudowanie modelu teoretycznego, wyprowadzenie szczegółowych konsekwencji, sprawdzenie hipotez oraz wprowadzenie do teorii wniosków z badań empirycznych. Odwołanie się do tej konceptualizacji pozwoli mi w sposób ustrukturalizowany ocenić dorobek Habilitanta, wskazując na Jego silne i słabe strony.

Ujęcie problemu. Po zapoznaniu się z autoreferatem, głównie z jego częścią wprowadzającą potrafię zidentyfikować szczegółowe problemy, których rozwiązania podjął się Habilitant. Uogólniając, Habilitant zamierzał sprawdzić założenie, że aleksytymia pełni funkcję procesu osiowego pozwalającego wyjaśnić różne manifestacje psychopatologii. Ponad to, jako cel Jego prac rozumiem próbę wykazania, w jaki sposób aleksytymia kształtuje się w dzieciństwie, stabilizuje się w adolescencji i dorosłości oraz jak przekłada się na funkcjonowanie – rozwój psychopatologii w dorosłości.

Sądzę, że ujmując problem, który ma być rozwiązywany w pracach badawczych niezwykle istotne jest precyzyjne zdefiniowanie zjawisk, które będą badane. Po lekturze autoreferatu Habilitanta nie potrafię jednoznacznie stwierdzić, w jaki sposób rozumie on główny konstrukt swojej pracy, czyli aleksytymię. Punktem swoich rozważań czyni spostrzeżenie, że istnieją różne ujęcia aleksytymii: rozwojowe (deficyt rozwojowy utrudniający transformację doznań cielesnych w reprezentację symboliczną), obronne

(mechanizm powstały w odpowiedzi na traumę), poznawczo – funkcjonalne (trudności w rozpoznawaniu, rozumieniu i regulacji emocji), neurobiologiczne (neuronalne podstawy aleksytymii). Habilitant stawia tezę, że są one niewystarczające do szerszego zrozumienia zjawiska jakim jest aleksytymia. Zapoznając się z autoreferatem i pracami Pana dr Dawida Konrada Ścigały próbowałem zrozumieć, w jaki sposób rozumie On to zjawisko? Natrafiłem na następujące jej określenie (wytluszczenia moje):

- „*traktuję aleksytymię nie jako jednowymiarową cechę, lecz jako **kształtującą się w rozwoju strukturę** organizującą doświadczenia emocjonalne*” (s.5 autoreferatu);
- „*ujawnia się [aleksytymia] jako **procesowy** sposób przetwarzania emocji*” (s.5 autoreferatu);
- „*... ujmuję aleksytymię jako element **osiowy organizacji emocjonalnej**, umożliwiający myślenie o niej w kategoriach systemowych*” (s.6 autoreferatu);
- „*centralny **komponent** organizacji emocjonalnej*” (s.7 autoreferatu);
- „*aleksytymia przyjmuje postać względnie **stabilnego wzorca przetwarzania emocji**, powiązanego z regulacją, reprezentacją i reakcjami cielesnymi*” (s.6 autoreferatu);
- „*w całym cyklu badawczym przyjmuję, że aleksytymia nie jest konstruktem statycznym, lecz **procesem organizującym** sposób, w jaki jednostka odczytuje, interpretuje i reguluje doświadczenia emocjonalne. W tym ujęciu **stanowi strukturę**, która rozwija się, stabilizuje i funkcjonalnie manifestuje w różnych kontekstach ...*” (s.11 autoreferatu);
- „*ukazanie aleksytymii **jako mechanizmu** [...] wspólnego dla różnych form psychopatologii*” (s.11 autoreferatu).

Przytoczone powyżej cytaty z autoreferatu sprawiają, że nie potrafię jednoznacznie określić, jak Habilitant rozumie główny konstrukt swojej pracy, czyli aleksytymię. Trudność ta ogniskuje się w szóstym z przytoczonych cytatów. W pierwszym zdaniu traktowana jest ona jako „*proces organizujący*” w drugim jako „*struktura*”. Zastanawiam się jak Habilitant rozróżnia na gruncie psychologii proces od struktury?

Zbudowanie modelu teoretycznego. W autoreferacie Pan dr Dawid Konrad Ścigała podkreśla, że ramowym sposobem myślenia o aleksytymii jest model TRAINS, który opracował w wyniku badań nad aleksytymią, które przeprowadził. W jego podejściu do uprawiania nauki model jest efektem przeprowadzonych prac empirycznych a nie punktem wyjścia do badań. Uważam przyjęte przez Habilitanta podejście za dopuszczalne w pracy naukowej.

Część dotycząca modelu jest dla mnie najmniej jasnym elementem autoreferatu. Jest to związane z dwoma kwestiami.

Po pierwsze, nie mam jasności czy model TRAINS został stworzony jako efekt prac Habilitanta (tak jak zapowiada w autoreferacie), czy też został stworzony wcześniej i jego założenia były testowane w trakcie badań. Habilitant w niektórych fragmentach autoreferatu twierdzi, że efektem jego prac było opracowanie modelu TRAINS. Czyni tak dla przykładu na stronie szóstej autoreferatu, pisząc *„Badania nie tworzyły nowej teorii, lecz stopniowo porządkowały sposób myślenia, który towarzyszył mojej pracy od początku. W ten sposób wyłonił się model TRAINS [...] — struktura teoretyczna wyrastająca z wieloletniej integracji danych i analiz procesów emocjonalnych w różnych obszarach funkcjonowania”*. Definiując cele pracy, również wskazuje, że jednym z głównych celów pracy (czwartym) jest: *„Opracowanie modelu integrującego wielopoziomowe procesy emocjonalne i relacyjne wokół aleksytymii jako zjawiska osiowego – modelu TRAINS”*. Natomiast w innym miejscu autoreferatu (strona 16) pisze: *„Kolejne bloki badań stanowiły zatem etapowe testowanie hipotez wynikających z koncepcji TRAINS ...”*. W związku z niespójnością w sposobie opisywania swojej pracy przez Habilitanta nie mam jasności, czy model został wygenerowany jako efekt prac badawczych, czy też był testowany w poszczególnych blokach badań? Czy też był rozwijany konsekwentnie przez lata? Ale w tym ostatnim przypadku warto by opisać, w jaki sposób model ewoluował przez lata. Jakie jego elementy zostały modyfikowane, dodawane, pomijane?

Po drugie, na podstawie prac empirycznych Habilitanta oraz Jego autoreferatu nie potrafię zidentyfikować, jak wygląda stworzony przez niego model TRAINS – jakie

zależności występują pomiędzy konstruktami psychologicznymi / blokami zmiennych? Co prawda na stronie siódmej i trzydziestej pierwszej Habilitant wymienia pięć komponentów swojego modelu. Są nimi: (1) komponent IN (interocepcja), (2) komponent T (regulacja), (3) komponent R (symbolizacja / reprezentacja), (4) komponent S (procesy sekwencyjne / relacyjne), (5) komponent A (aleksytymia). Jednak samo wymienienie komponentów i ich odniesienie do modeli transdiagnostycznych: *Research Domain Criteria* (RDoC) i *Hierarchical Taxonomy of Psychopathology* (HiTOP) nie pozwala mi zidentyfikować jakie relacje zachodzą na metapoziomie pomiędzy komponentami modelu TRAINS.

W psychologii przyjmuje się, że modelem wyjaśniającym jest model teoretyczny, w którym postuluje się istnienie zmiennych psychologicznych wchodzących w interakcję ze sobą. Ponad to dąży się do określa relacji przyczynowo – skutkowych między tymi konstruktami. Po to, żeby wyjaśnić obserwowane zachowania lub wyniki pomiarów (por. Borsboom, Mellenbergh, Heerden, 2003). W takim rozumieniu modelu nie odnajduję go w pracach Habilitanta. Być może związane jest to z faktem, że w dorobku Habilitanta brak prac wyłącznie teoretycznych. Nie przygotował On żadnej publikacji, w której prezentowałby, swój sposób myślenia o rozwoju (w ciągu życia) i funkcji / funkcjach aleksytymii w dorosłości. Taki tekst teoretyczny mógłby być dobrym podsumowaniem przeprowadzonych przez Niego badań.

Wczytując się w prace Habilitanta, zwłaszcza autoreferat, mam wrażenie, że dokonywana przez Niego integracja danych ma dotyczyć (lub dotyczyła) dwóch kwestii i chyba wygenerowana dwóch odrębnych modeli. Jednego rozwojowego i jednego funkcjonalnego modelu aleksytymii.

Przez model rozwojowy rozumiem próbę odpowiedzi na pytanie, jak rozwija się i stabilizuje aleksytymia w ciągu życia? Ewentualnie można to pytanie przeformułować w następujący sposób: jakie zmienne nasilają prawdopodobieństwo wystąpienia aleksytymii w dorosłości? W modelu funkcjonalnym nacisk byłby położony na opisanie procesu, w którym aleksytymia, (w ujęciu Habilitanta będącą osią „integrującą procesy afektywne, somatyczne, poznawcze i relacyjne”) nasila prawdopodobieństwo wystąpienia psychopatologii bądź

utrzymania zdrowia. Wydaje mi się, kwestia (1) rozwoju struktury (w tym wypadku aleksytymii) i jej (2) funkcji to dwa odrębne zagadnienia, które nie łatwo ująć w postaci jednego modelu.

Innymi słowy po zapoznaniu się z pracami Habilitanta nie znajduję jasno przedstawionej odpowiedzi, w postaci bardzo ogólnego modelu teoretycznego, na dwa chyba podstawowe pytania: (1) jak aleksytymia rozwija się w ciągu życia oraz (2) w jaki sposób stanowi oś „integrującą procesy afektywne, somatyczne, poznawcze i relacyjne” prowadzi do zdrowia bądź choroby. Bardzo mnie interesuje, w jaki sposób w formie graficznej, Habilitant przedstawiłby model TRAINS. I czy byłby to jeden metamodel czy dwa odrębne modele?

Strona | 7

Wyprowadzenie szczegółowych konsekwencji, sprawdzenie hipotez. Przyjmując, że Pan dr Dawid Konrad Ściagała nie testuje wcześniej opracowanego modelu teoretycznego a na podstawie swoich prac empirycznych dokonuje uogólnień tworząc model TRAINS należy odpowiedzieć na pytanie, czy jego prace mogą być podstawą do dokonywania uogólnień? Na tak postawione pytanie w związku z wielością zmiennych uwzględnionych w badaniach oraz różnorodnością populacji, w których prowadzone były badania można odpowiedzieć pozytywnie.

Habilitant porządkując swoje prace badawcze przypisał je do pięciu grup tematycznych obejmujących: (1) zapewnienie trafnego pomiaru aleksytymii, (2) uwarunkowania rozwojowe aleksytymii, (3) jej stabilizację przejawiającą się w relacjach z innymi i narracji o sobie i świecie, (4) transmisję międzypokoleniową oraz (5) cielesne mechanizmy regulacyjne.

Pierwsza grupa prac tematycznych Habilitanta dotyczyła psychometrii – adaptacji polskiej wersji *Toronto Alexithymia Scale*. Tworzy ją jeden artykuł „*Psychometric properties and configural ...*” opublikowany w *Frontiers in Psychology*. Celem tej pracy było oszacowanie psychometrycznych właściwości kwestionariusza TAS-20 w polskich warunkach w populacjach klinicznych i nieklinicznych. Wykonana przez Habilitanta praca wykazała rzetelność i trafność polskiej wersji TAS-20 oraz potwierdziła inwariancję

konfiguralną i metryczną pomiaru między osobami uzależnionymi od alkoholu a populacją ogólną. Wyniki potwierdziły, że TAS-20 mierzy ten sam konstrukt w różnych grupach, co stworzyło solidny fundament metodologiczny dla dalszych prac badawczych.

W kolejnej grupie prac Habilitant skoncentrował się na rozwojowych wyznacznikach aleksytymii w szczególności: wczesnej traumy oraz pozabezpiecznych stylów przywiązania, oraz określeniu ich znaczenia w mechanizmach uzależnienia od alkoholu. Aleksytymia była konceptualizowana jako potencjalny mechanizm pośredniczący między doświadczeniami z dzieciństwa a problemami występującymi w dorosłości. Ponadto w analizach zostały uwzględnione afektywno – energetyczne charakterystyki temperamentalne. Ten blok prac obejmuje trzy teksty: „*Attachment style, early childhood trauma, ...*”, „*Trauma, temperament, alexithymia, ...*”, „*Relationship between attachment style in adulthood, ...*”, wszystkie zostały opublikowane w *Frontiers in Psychology*. Habilitant w tych pracach wykazał, że trauma wczesnodziecięca i pozabezpieczne style przywiązania są silnie powiązane z wyższym poziomem aleksytymii i dysocjacji. A aleksytymia była mediatorem, w relacji łączącej doświadczenia rozwojowe z nasileniem uzależnienia – np. osłabiała bezpośredni związek stylu przywiązania z uzależnieniem. Prace te można potraktować jako dostarczające empirycznych podstaw do rozumienia aleksytymii jako zmiennej mającej udział w mechanizmie rozwoju uzależnienia.

Po zapoznaniu się z tymi tekstami zastanawiam się dlaczego w testowanych modelach czynniki temperamentalne zostały potraktowane jako zdeterminowane przez poziom aleksytymii? W psychologii przyjęło się traktować temperament jako podstawowy, względnie stały i biologicznie uwarunkowany wymiar funkcjonowania człowieka, który opisuje formalny styl reagowania. I z tego powodu zastanawiam się dlaczego Habilitant założył, że będzie on modyfikowany przez aleksytymę? Zastanawiam się, jakie założenia stały, za takim skonstruowaniem testowanych modeli.

Trzecia grupa prac dotyczyła roli aleksytymii w relacjach romantycznych. Składa się ona z czterech tekstów: „*Alexithymia and self-differentiation: ...*”, „*Alexithymia and adult*

attachment: ...”, “*Alexithymia in the narratization of ...*” oraz „*Do individuals with a high level of ...*” opublikowanych w *Contemporary Family Therapy*, *Psychological Reports*, *Journal of Clinical Medicine*, *Advances in Cognitive Psychology*. Celem tych prac było zbadanie, w jaki sposób aleksytymia przejawia się w dorosłym funkcjonowaniu relacyjnym oraz jak wiąże się z symbolicznym i narracyjnym opracowaniem doświadczeń emocjonalnych. Badania miały na celu poszerzyć klasyczne ujęcie aleksytymii o wymiar narracyjny i mentalizacyjny. Stwierdzono, że wyższa aleksytymia wiąże się z lękiem przed bliskością, niższym zróżnicowaniem Ja oraz pozabezpiecznymi stylami przywiązania. Analizy narracyjne ujawniły charakterystyczną „sygnaturę narracyjną” aleksytymii: narracje osób o wysokim jej poziomie były krótsze, uboższe emocjonalnie i słabiej zorganizowane. Szczególnie istotną rolę odgrywał komponent zewnętrze zorientowanego myślenia (EOT), ograniczający refleksyjność i spójność narracji.

Czwarta grupa prac Habilitanta koncentrowała się na znaczeniu aleksytymii w relacji rodzice – dzieci i funkcjonowanie rodzicielskie. Celem tych prac było ukazanie transgeneracyjnego znaczenia aleksytymii – jej roli w relacjach rodzic–dziecko oraz wpływu na poziom agresji, objawy lęku u dzieci i wypalenie rodzicielskie. Blok ten składał się z czterech tekstów: „*Parental attitudes and susceptibility ...*”, „*Parental rejection and generalized anxiety ...*”, „*Pandemic Era Maternal Alexithymia ...*”, „*Alexithymia and attachment dimensions ...*” opublikowanych w *Psychologia Wychowawcza*, *Frontiers in Psychology*, *Journal of Child and Family Studies*, *PLoS One*. W badaniach Habilitant zamierzał wykazać, że aleksytymia organizuje funkcjonowanie emocjonalne całych systemów rodzinnych. Pan dr Dawid Konrad Ścigała zabserwował, że odrzucenie i nadmierna kontrola rodzicielska sprzyjają wyższemu poziomowi aleksytymii, która pośredniczy w rozwoju agresji i lęku u dzieci oraz adolescentów. W badaniach nad rodzicielstwem potwierdzono, że aleksytymia jest istotnym predyktorem wypalenia rodzicielskiego, przy czym mechanizmy te różnią się u matek i ojców. Prace te sugerują, że aleksytymia może pełnić pewną funkcję w mechanizmie transmisji międzypokoleniowej trudności emocjonalnych.

Ostatnia grupa prac Habilitanta była skoncentrowana wokół interocepcji, somatyzacji oraz zachowań regulacyjnych. Składają się na nią dwa teksty: *“Relationship between interoceptive sensibility ...”*, *“Interoceptive sensibility and alcohol ...”* opublikowane w *PLoS One* oraz *Frontiers in Psychology*. Celem piątego bloku było uwzględnianie wymiaru cielesnego w analizach organizacji emocjonalnej poprzez zbadanie relacji zachodzących między interocepcją, aleksytymią, regulacją emocji oraz objawami somatycznymi i uzależnieniowymi. Habilitant chciał wykazać, że bez odniesienia do sygnałów z ciała nie można w pełni wyjaśnić zaburzeń emocjonalnych. Przeprowadzone badania sugerują istnienie odmiennych profili interoceptywnych powiązanych z różnymi formami psychopatologii: nasiloną wrażliwość interoceptywną sprzyja somatyzacji, natomiast obniżona – regulacji emocji poprzez alkohol. W obu przypadkach aleksytymia ma pełnić rolę centralnego mediatora między przetwarzaniem sygnałów cielesnych a objawami klinicznymi.

Habilitant swoje badania prowadził wykorzystując powszechnie stosowane w psychologii kwestionariusze. Kwestionariusze zostały dobrane adekwatnie do mierzonych konstruktów. Centralną rolę w całym projekcie badawczym pełniła skala do pomiaru aleksytymii - Toronto Alexithymia Scale (TAS-20). Uzupełniając Habilitant stosował kwestionariusze mierzące:

- doświadczenia traumatyczne i ich konsekwencje (doświadczenia traumatyczne (TEC), tendencja do dysocjacji (CES), tendencja do dysocjacji somatomorficznej (SDQ-20)),
- uzależnienie od alkoholu i mechanizmy regulacyjne (uzależnienie od alkoholu (MAST), głód alkoholowy (PACS), poszukiwanie wrażeń (SSS-V)),
- przywiązanie i funkcjonowanie relacyjne (przywiązanie w związkach romantycznych (RASS), lęk przed bliskością (FIS), zróżnicowanie ja (DIS), style przywiązania w bliskich relacjach (ECR-RS)),

- relacje rodzinne i doświadczenia wychowawcze (retrospektywna ocena więzi (PBI), stopień akceptacji lub odrzucenia ze strony rodziców (PARQ)),
- obciążenia emocjonalne i zaburzenia internalizacyjne (regulacja emocji (DERS) poziom lęku uogólnionego (GAD)),
- agresja i zachowania eksternalizacyjne (poziom agresji (BPAQ)),
- funkcjonowanie osobowościowe i zasoby psychiczne (poczucie własnej skuteczności (GSES), prężność psychiczna (SPP-25)),
- procesy narracyjne i symbolizacja doświadczenia (pomiar inklinacji narracyjnej (IAN-R)),
- ciało, interocepcję i specyfikę neurorozwojową (autyzm (AQ), świadomość interoceptywna (MAIA)),
- funkcjonowanie rodzicielskie i stres rodzicielski (poziom wypalenia rodzicielskiego (PBA)).

Ponadto w wybranych pracach Habilitant wykorzystał analizę narracji i języka naturalnego (LIWC), co stanowiło wartościowe rozszerzenie samopisowych metod kwestionariuszowych. Dobór narzędzi charakteryzuje się konsekwencją, adekwatnością metodologiczną i umożliwia wielopoziomową analizę badanych zjawisk. Zakres badanych zjawisk pozostających w relacji z aleksytymią jest imponujący, co sprzyja dokonywaniu przez Habilitanta uogólnień.

Dobór prób badawczych w pracach wchodzących w skład głównego osiągnięcia naukowego Habilitanta cechuje się dużą różnorodnością. Analizy były prowadzone w: populacjach klinicznych (osoby uzależnione od alkoholu, osoby z cechami spektrum autyzmu, osoby pozbawione wolności), grupach wysokiego ryzyka (matki w warunkach lockdownu pandemicznego) oraz próbach nieklinicznych o zróżnicowanym profilu (dorośli w związkach romantycznych, rodzice dzieci rozwijających się typowo, młodzież i wczesna adolescencja). Taki dobór osób badanych umożliwił analizę funkcji aleksytymii w różnych kontekstach rozwojowych, relacyjnych i klinicznych. Charakterystyczne dla prac Habilitanta jest wykorzystanie dużych prób, często liczących ponad 200 osób (największa z

grup badawczych liczyła 676 osób), co uzasadniało stosowanie zaawansowanych analiz strukturalnych i uprawomocnia dokonywanie uogólnień dotyczących funkcji aleksytymii. Duże wrażenie robi prowadzenie badań w tak zróżnicowanych populacjach.

Należy zaznaczyć, że Habilitant wykorzystuje te same próby badawcze w kilku artykułach (artykuł 3 i 4, artykuł 5 i 6 oraz artykuł 7 i 8), analizując je z odmiennych perspektyw teoretycznych i przy użyciu różnych modeli analitycznych. Takie podejście jest metodologicznie dopuszczalne i uzasadnione, ponieważ każdorazowo zostały sformułowane odrębne pytania badawcze i hipotezy. Wydaje się, że współdzielenie prób nie ma charakteru multiplikowania wyników, lecz stanowi element programowego, sekwencyjnego testowania różnych modeli wyjaśniających (od uwarunkowań rozwojowych i relacyjnych, przez regulację emocji, po narrację i symbolizację doświadczenia). Sądzę, że praktyka ta wzmacnia spójność całego programu badawczego.

Habilitant analizy prowadzi wykorzystując podstawowe procedury statystyczne tj.: obliczając współczynniki korelacji oraz testy istotności różnic. W celu rozwiązania bardziej skomplikowanych problemów dotyczących pośredniczącej roli aleksytymii między zmiennymi rozwojowymi, relacyjnymi i klinicznymi posługiwał się zaawansowanymi metodami wnioskowania statystycznego takimi jak: modelowanie równań strukturalnych (SEM), analiza mediacji (mediacje proste i sekwencyjne). W analizach psychometrycznych wykorzystywał konfirmacyjną analizę czynnikową (CFA) oraz testy inwariancji pomiarowej, uzupełniane analizami szacującymi związki między zmiennymi (współczynniki korelacji oraz równania regresji). Dopasowanie modeli oceniano standardowymi wskaźnikami (CFI, TLI, RMSEA), a stabilność estymacji była wspierana procedurami bootstrapowymi. Wykorzystywane przez Habilitanta procedury statystyczne były adekwatne do rozwiązywanych problemów. Analizy zostały wykonane poprawnie.

Podsumowanie dotyczące prac empirycznych Habilitanta. To co zasługuje na podkreślenie w pracach badawczych Habilitanta, to (1) konsekwencja w badaniu zjawiska, jakim jest aleksytymii oraz (2) wieloaspektowość badania procesów, w których bierze udział aleksytyma, przejawiająca się zróżnicowanymi próbami oraz uwzględnieniem wielu

zmiennych. Dorobek naukowy Habilitanta wchodzący w skład głównego osiągnięcia naukowego jest jednym z najbardziej spójnych, z jakimi miałem przyjemność się zapoznać recenzując osiągnięcia Habilitacyjne. Doceniam również fakt (3) posługiwania się złożonym aparatem statystycznym. Świadczy to o odpowiednim przygotowaniu metodologicznym Habilitanta.

Kończąc ocenę prac empirycznych podkreślę, że niekwestionowalną zaletą prac empirycznych Habilitanta to fakt konsekwentnego i wieloaspektowego badania aleksytymii i procesów, w których bierze udział. **Uważam prace empiryczne Habilitanta dotyczące aleksytymii za wnoszące wkład w rozwój psychologii wystarczający do uzyskania stopnia doktora habilitowanego.**

Wprowadzenie do teorii wniosków z badań empirycznych. Niestety w pracach Habilitanta nie odnajduję zbiorczego, syntetycznego podsumowania przeprowadzonych przez Niego badań obejmującego: dyskusję uzyskanych wyników, prezentację ograniczeń badań oraz zarysowanie przyszłych obszarów badawczych. Dobrym miejscem na to byłby autoreferat lub podsumowująca praca teoretyczna. Habilitant zapowiada, że efektem jego jest stworzony model TRAINS. Niestety na podstawie prac Habilitanta nie potrafię odtworzyć powiązań, zachodzących na metapoziomie, pomiędzy wyodrębnionymi komponentami modelu. Nie potrafię również odpowiedzieć na pytanie, odwołując się tytułu osiągnięcia naukowego, dlaczego aleksytymia jest traktowana jako mechanizm transdiagnostyczny?

Końcowe konkluzje. Nie mam wątpliwości, że Habilitant potrafi myśleć analitycznie, czego przejawem są Jego prace empiryczne. Natomiast mam wątpliwość na ile Habilitant posiada zdolność do tworzenia syntez oraz uogólniania wyników swoich prac i myślenia za pomocą modeli teoretycznych o interesującym Go zjawisku. Moja wątpliwość wynika przede wszystkim z braku tekstów teoretycznych w dorobku Pana dr Dawida Konrada Ścigały i ponownie powtórzę braku klarownie przedstawionego modelu TRAINS.

Patrząc całościowo na prace Habilitanta dostrzegam trzy mankamenty. Po pierwsze niekonsekwencję w definiowaniu pojęcia aleksytymii. Po drugie, zbyt pobieżne

przedstawienie modelu TRAINS – nie potrafię zidentyfikować zależności między komponentami modelu. I po trzecie, pewne braki w autoreferacie. Mianowicie w czwartym celu pracy zapowiedział odniesienie modelu TRAINS do założeń modeli *Research Domain Criteria* (RDoC) i *Hierarchical Taxonomy of Psychopathology* (HiTOP). Sądzę, że zabrakło prezentacji głównych założeń przywoływanych modeli transdiagnostycznych. Włączenie tych treści pozwalałoby bardziej szczegółowo sprawdzić, w jaki sposób Pan dr Dawid Konrad Ścigała odnosi wyniki swoich prac do przywołanych modeli.

Zgodnie z treścią ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce podstawowym zadaniem, jakie staje przed recenzentem dorobku osoby ubiegającej się o stopień doktora habilitowanego jest stwierdzenie, czy dorobek ten stanowi „znaczący wkład w rozwój określonej dyscypliny”. Patrząc całościowo na osiągnięcie naukowe Habilitanta, pomimo różnych wątpliwości dokonuję jego pozytywnej oceny. Uważam, że cykl publikacji „*Aleksytymia jako mechanizm transdiagnostyczny: funkcje, geneza i konsekwencje w rozwoju oraz psychopatologii*” stanowi znaczący wkład w rozwój psychologii i tym samym spełnia kryteria stawiane osiągnięciu naukowemu będącemu podstawą ubiegania się o stopień doktora habilitowanego.

Opinia o pozostałej aktywności naukowej oraz działalności organizującej funkcjonowanie nauki i współpracy między ośrodkowej.

W swojej pracy naukowej Pan dr Dawid Konrad Ścigała oprócz ocenionych powyżej prac poświęconych aleksytymii podejmuje również zagadnienia związane z:

- psychometrią dokonując adaptacji kulturowej narzędzi służących do pomiaru: (1) głównych wymiarów osobowości w ujęciu Alternatywnego Pięciodzennikowego Modelu Osobowości (ZKA-PQ/SF), (2) podstawowych wymiarów osobowości, zgodnie z modelem HEXACO (HEXACO-60) oraz (3) antyspołecznych aspektów osobowości określanych jako ciemna triada (*Short Dark Triad* SD3);
- psychologią pracy identyfikując znaczenie wymagań zawodowych (ilościowych, emocjonalnych i związanych z ukrywaniem emocji), afektu pozytywnego i negatywnego oraz zasobów (przywódczych, zadaniowych, interpersonalnych oraz

- zaufania) dla utrzymania zdrowia pracowników, rozumianego jako zdolność do pracy (wskaźnik pozytywny) oraz wyczerpanie zawodowe (wskaźnik negatywny);
- znaczeniem poziomu stresu relacyjnego (rozumianego jako posiadanie rodzeństwa z niepełnosprawnością intelektualną oraz interpersonalnego homofobicznej wiktyimizacji rówieśniczej), czynników osobowościowych, płci dla strategii radzenia sobie bądź poziomu zdrowia (lęk lub bigoreksja);
 - metodologią – zagadnieniem niskiej trafności zewnętrznej badań związanej z procesem autoselekcji. Wykonane przez Habilitanta analizy sugerują, że ochotnicy w badaniach psychologicznych częściej prezentują wyższe nasilenie objawów zaburzeń osobowości, depresji i lęku, a słowa-klucze w ogłoszeniach modyfikują profil próby.

Uważam, że w swoim pozostałym dorobku naukowym Habilitant wykazał się umiejętnością dostrzegania, analizowania i rozwiązywania problemów z innych obszarów psychologii niż te referowane w głównym osiągnięciu naukowym. Publikacje składające się na dodatkowe osiągnięcie naukowe powstawały w ramach współpracy Habilitanta z naukowcami z Polski i zagranicy (głównie Włoch i Hiszpanii). Teksty te ukazywały się w uznanych czasopismach psychologicznych (*Assessment, Journal of Personality, Journal of Cross-Cultural Psychology, International Journal of Environmental Research and Public Health, Sustainability, An International Journal on Personal Relationships, The Open Psychology Journal Current Psychology, PLOS ONE*). **Jednoznacznie pozytywnie oceniam pozostałe osiągnięcia naukowo – badawcze Habilitanta.**

Pan dr Dawid Konrad Ścigała brał udział, jako kierownik lub wykonawca w sześciu finansowanych projektach badawczych bądź wdrożeniowych. Jeden z nich to projekt finansowany zewnętrznie przez Narodowe Centrum Nauki w ramach konkursu Miniatura. Doceniam pozyskanie środków na badania z NCN, co w dzisiejszych czasach nie jest łatwym zadaniem. Trzy kolejne to projekty finansowane wewnętrznie w ramach badań statutowych – BSTP WSNS (tak przynajmniej sędzę, bo skrót ten nie został rozwinięty w autoreferacie). Jeden projekt miał charakter międzynarodowy koordynowany przez

pracowników hiszpańskiego Universitat de Lleida. Ostatni, szósty projekt to projekt wdrożeniowy, który finansowany jest w ramach programu Erasmus+ KA2 PRISM. Analizując projekty badawcze, które realizował Habilitant uważam, że potrafi on pozyskiwać środki na prowadzone przez siebie badania oraz pracować w większych zespołach badawczych. Aspekt aktywności naukowej związany z uczestnictwem w projektach badawczych i pozyskiwaniem środków na finansowanie badań oceniam pozytywnie.

Habilitant informując o współpracy krajowej i międzynarodowej wskazuje na pracę w jednej polskiej placówce tzn. w Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie oraz rozbudowaną współpracę międzynarodową, która obejmuje kontakty z: Universitat de Lleida, Freie Universität Berlin, Utrecht University, Berliner Zentrum für Folteropfer (BZFO), Uniwersytetem w Turynie oraz z Uniwersytetem w Salerno. W czterech z wymienionych powyżej placówek badawczych Habilitant odbył sześć staży o różnej długości, trwających od dwóch dni do dwóch miesięcy. Artykuł 219 punkt 3 Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20 lipca 2018 r stanowi, że Habilitant *wykazuje się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej*. Uważam, że w związku z odbytymi stażami zagranicznymi oraz licznymi publikacjami wieloautorskimi przygotowanymi we współpracy z badaczami z kilkunastu europejskich i pozaeuropejskich krajów **ustawowy zapis o wykazaniu się istotną aktywnością naukową w więcej niż jednej uczelni za spełniony.**

W okresie po uzyskaniu stopnia doktora Pan dr Dawid Konrad Ścigała uczestniczył w konferencjach naukowych o zasięgu międzynarodowym i ogólnopolskim. W wykazie swoich osiągnięć naukowych Habilitant zaraportował osiem wystąpień na konferencjach międzynarodowych (na Litwie, w Polsce, we Włoszech i Holandii) oraz jedenastokrotne aktywne uczestnictwo w konferencjach krajowych. Na podstawie informacji w wykazie osiągnięć naukowych nie można stwierdzić, czy na konferencjach były prezentowane referaty czy postery. Oprócz tego Habilitant cyklicznie angażował się w organizację

konferencji pt. Wieloaspektowe Ujęcia Traumy przygotowywanej przez Koło Naukowe Psychologii Traumy. Oceniam Habilitanta jako osobę umiarkowanie aktywnie uczestniczącą w wymianie myśli podczas spotkań naukowych. Średnio uczestniczy w trzech konferencjach w ciągu dwóch lat.

Strona | 17

Pan dr Dawid Konrad Ścigała łączy pracę naukową z działalnością organizującą życie naukowe. Jest członkiem redakcji jednego czasopisma – *Journal of Child and Adolescent Trauma*. Dwukrotnie pełnił funkcję „guest editor” dla *Frontiers in Psychology*. Przygotowywał około czterdziestu recenzji artykułów dla polskich i zagranicznych periodyków. Tworząc warunki do uprawiania nauki Habilitant cyklicznie organizuje studencką konferencję „Wieloaspektowe ujęcia traumy”. Pan dr Dawid Konrad Ścigała organizuje życie naukowe w swoim aktualnym miejscu pracy czyli Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie pracując w komisji rekrutacyjnej, zespole ds. ewaluacji kształcenia oraz kierując zespołem ds. ewaluacji jakości kształcenia. Brał również udział w pracach zewnętrznych zespołów eksperckich – był członkiem zespołu ds. ewaluacji działalności naukowej dyscypliny Psychologia w ramach Systemu Ewaluacji Dorobku Naukowego (POLON).

Pan dr Dawid Konrad Ścigała działa w polskich i międzynarodowych towarzystwach naukowych. Jest członkiem Polskiego Towarzystwa Psychologicznego, Polskiego Towarzystwa Terapii Poznawczej i Behawioralnej, Stowarzyszenia Psychotraumatologów Polskich, oraz European Society for Traumatic Stress Studies.

Habilitant podejmuje również działania wykorzystując wiedzę psychologiczną dla otoczenia społecznego. Współpracował z Ministerstwem Obrony Narodowej, Przedsiębiorstwem Państwowych Portów Lotniczych oraz wygłaszając wykłady podczas Festiwalu Nauki.

Ilościowa analiza dorobku Pana dr Dawida Konrada Ścigały. W okresie od uzyskania stopnia doktora, czyli od 2013 roku ukazało się 30 publikacji naukowych Habilitanta – 26 artykułów i cztery rozdziały w pracach zbiorowych. Analiza wskaźników bibliometrycznych świadczy o tym, że dorobek Habilitanta jest rozpoznawalny w świecie.

Sumaryczny IF Jego tekstów wynosi 66,113. Jego prace według Google Scholar są cytowane 701 razy, a Web of Science 275 (bez autocytowań). Odpowiednio Indeks Hirscha dla Google Scholar wynosi 14, a dla Web of Scienes 10. Wysokość wskaźników bibliometrycznych jest wysoka można ją uznać za odpowiadającą wymaganiom stawianym osobom ubiegającym się o stopień doktora habilitowanego.

Z analizy osiągnięć związanych z działaniami w sferze naukowej wyłania się obraz Habilitanta jako osoby angażującej się w ten obszar aktywności pracownika nauki. **Formułuję pozytywną opinię na temat aktywności naukowej i organizacyjnej Habilitanta jak również aktywności naukowej w więcej niż jednej uczelni.**

Podsumowanie

Biorąc pod uwagę wynik oceny osiągnięć Pana dr Dawida Konrada Ścigały uzyskanych po otrzymaniu stopnia naukowego doktora, dokonanej na podstawie kryteriów zawartych w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20 lipca 2018 r w odniesieniu do obszaru nauk społecznych oraz ocenę osiągnięcia naukowego pt. *„Aleksytymia jako mechanizm transdiagnostyczny: funkcje, geneza i konsekwencje w rozwoju oraz psychopatologii”* **uważam, że stanowi ono znaczący wkład Autora w rozwój psychologii. Tym samym stwierdzam, że przedstawiony do recenzji łączny dorobek naukowy Pana dr Dawida Konrada Ścigały spełnia wymogi stawiane Habilitantom.** Ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce podaje dwa merytoryczne kryteria, które musi spełnić osoba ubiegająca się o stopień doktora habilitowanego. Pierwsze dotyczy posiadania w dorobku osiągnięcia naukowego, stanowiącego znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny. Uważam ten warunek za spełniony. Drugie dotyczy wykazania się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż w jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury. Uważam również, że Habilitant to kryterium spełnił.

/dr hab. Michał Ziarko, prof. UAM/